

Emre Bekir GÜVEN*

TANRISIZ GENÇLİK ROMANINDA KARA EĞİTİM	BLACK (POISONOUS) PEDAGOGY IN THE NOVEL <i>YOUTH WITHOUT GOD</i>
<p>ÖZET</p> <p>Eğitim, tarihsel süreci boyunca insanlığın önem verdiği olgular arasında yer almıştır. Uygur coğrafyalar yakından incelendiğinde, temellerinde güçlü bir eğitimin olduğu görülebilir. Eğitimin bu açıdan belirleyici olan işlevine rağmen bazı zaman ve coğrafyalarda, güç otoriteleri eğitime çeşitli müdahalelerde bulunmaktan geri durmamışlardır. Bunlara dair bir örnek de 1933 ile 1945 arasında hüküm süren nasyonal sosyalist Alman idaresidir. Nasyonal sosyalist ideoloji doğrultusunda genç bireyler başta olmak üzere, topluma karşı uygulanan eğitim, geleneksel ve genelgeçer anlamından farklı bir doğrultuda şekillenmiştir. Belirlenmiş ve arzu edilen insan profiline yönelik nasyonal sosyalist otoritelerin fikri ve fiziki müdahalesi, eğitimi “kara” kılmıştır. Özellikle genç bireylerin gerek psikolojik gerekse fiziksel açılardan kara eğitime maruz bırakılması, edebi yapıtlara da konu olmuştur. Bu yapıtlara nitelikli bir örnek, Ödön von Horvath’ın <i>Tanrısız Gençlik</i> romanıdır. Bu çalışma Horvath’ın <i>Tanrısız Gençlik</i> romanında kara eğitime dair verileri irdelemektedir. Çalışmanın amacı, Hitler önderliğinde nasyonal sosyalist ideoloji güdümündeki eğitimin edebi bir yapıta ne şekilde yansıdığını göstermektir.</p> <p>Anahtar kelimeler: <i>Tanrısız Gençlik</i>, <i>Allahsız Gençlik</i>, Ödön von Horvath, eğitim, kara eğitim.</p>	<p>ABSTRACT</p> <p>Education has been among the phenomena that humanity attaches importance to throughout its historical process. When civilized geographies are examined closely, it can be seen that there is a strong education in their foundations. Despite the decisive function of education in this respect, at some times and in other geographies, power authorities have not refrained from making various interventions in education. An example of these is the national socialist German administration that ruled between 1933 and 1945. In line with the national socialist ideology, education implemented against the society, especially young individuals, has been shaped in a different direction from its traditional and conventional meaning. The intellectual and physical intervention of the national socialist authorities towards the determined and desired human profile has made education “black” or “poisonous”. Especially young individuals' exposure to black pedagogy, both psychologically and physically, has also been the subject of literary works. A qualified example of these works is Ödön von Horvath's novel <i>Youth Without God</i>. This study examines the data on black pedagogy in Horvath's novel <i>Youth Without God</i>. The aim of the study is to show how education guided by the national socialist ideology under Hitler's leadership is reflected in a literary work.</p> <p>Keywords: <i>Youth Without God</i>, <i>Godless Youth</i>, Ödön von Horvath, pedagogy, black (poisonous) pedagogy.</p>

* Dr., Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Siirt/Türkiye. E-posta: emrebekirguyen@gmail.com / PhD., Siirt University, Faculty of Science and Literature, Department of Translation and Interpretation, Siirt/Türkiye. E-mail: emrebekirguyen@gmail.com

Giriş

Eğitim, uygarlık yolunda insanlığın gereksinim duyduğu asli öğeler arasında yer alır. Eğitimin çeşitli boyutları üzerinden insanlık, uygarlık yolunda etkili adımlar atabilmiştir. İnsanın bilebilmesi, düşünebilmesi, sorgulayabilmesi, üretebilmesi, inşa edebilmesi gibi birçok yetisini eğitim ile ilişkilendirebilmek mümkündür. Antik, arkaik hatta primitif dönem ya da çağlarda dahi eğitimin varlığından bahsedilebilmesi (Böhm, 2010, s. 11), bir süreç olarak eğitimi algılayabilme konusunda önemli bir veridir.

Çağdaş dünyada eğitim, herhangi bir beceri kazandırmanın oldukça ötesinde alanları ifade etmektedir. 18. ve 19. yüzyılların bedensel ve ruhsal eğitim (“Bedenî Terbiye”, “Ruhî Terbiye”) kasıtlarının (Kant, 2005, s. 31-88) da ötesinde bir olguya işaret etmektedir. Eğitim günümüzde, özellikle de 19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçiş süreci ve 20. yüzyılın ilk yarısı ile birlikte, Immanuel Kant’ın işaret ettiğinden de farklı bir anlam kazanmıştır. Totaliter güç otoritelerinin, dünyanın çeşitli coğrafyalarına hâkim olması ile birlikte eğitim, farklı bir noktada konumlanmıştır. Öyle ki, belirli noktalarda eğitimin “kitle imha silahı”, okulun ise öğrenciye zarar veren bir “silah” olduğuna dair görüşler (Gatto, 2018, s. 163, 165) dahi vardır.

Bir süreç olarak eğitim, 21. yüzyıl dünyasında salt “*Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme geliştirme, geliştirme ve eğitme işi*” (Parlatır vd., 1998, s. 677) veya “*Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye*” (Parlatır vd., 1998, s. 677) şeklindeki tanımlara işaret etmemektedir. Birçok batı dilinde eğitimin etimolojik kaynağı Latince “*educatio*” sözcüğüne dayandığı ve sözcüğün de yetiştirmek, inşa etmek, beslemek gibi anlamlarını taşıdığı (Oxford Latin Dictionary, 1968, s. 587) göz önünde alındığında, ortaya çıkan çelişkili sonuç eğitimin felsefesine aykırıdır. Bir yüzyılı aşkın süredir insanlık, birey ya da kahraman olamayan modernite insanının eğitimin özüne aykırı doğrultularda eğitilebildiğini görmektedir. Mussolini, Hitler, Franco gibi isimlerin ve Sovyet Rusya, Doğu Almanya, Kuzey Kore gibi coğrafyaların idare sistematiği buna örnek olarak gösterilebilir. Dolayısıyla “*eğitimin kutsal değerleri*” (Miller, 1983, s. 82) söyleminin 20. ve 21. yüzyıllarda bir ironiyi ifade ettiğini söylemek mümkündür.

Eğitime azımsanamayacak nicelikte bir coğrafyada yüklenen işlev, ilgi çekici sonuçlar doğurabilmektedir. Bu sonuçların bazılarına göre inanılması güç bir şekilde, birbirlerinden oldukça farklı profilden ve coğrafyadan insanlar, birbirlerinden tamamen zıt yönlerde görüş, fikir, inanç gibi olgulara aynı ölçütlerde kendilerini adayabilmektedirler. Aynı an içerisinde bir Alman ile bir Rus’un birbirlerinin tamamen aksi yönde, fakat aynı ölçüde inanmışlıkları buna örnek olarak gösterilebilir. Aygıtsallaştırılmış birer aklın sonucu olarak farklı profil ve coğrafyadan iki figür, aynı zıtlıkta yol alabilmektedir. Bu nedenle çarpık ve görece sapkın eğitimin getirisi olarak 1942 yılında içinde bulunduğu duruma dair herhangi bir Alman ve herhangi bir Rus gencin üretebileceği muhtemel argümanlar, karşısındakiler ile ciddi ölçüde paralellik gösterecektir. Bu da eğitimin farklı aparatlar uğrunda ne denli başarı ile araçsallaştırıldığına kanıtı niteliğindedir. Daha somut bakıldığında Hanns Johst, Leni Riefenstahl, Richard Strauss ya da Joseph Goebbels eğitimsiz kişiler değillerdir. Buna rağmen eğitimin, bu ve daha nice isimler üzerindeki somut sonuçları ortadadır. Nitekim “*Adolf Hitler tarihteki en iyi eğitilmiş nüfusa sahip ülkenin başına geçti*” (Gatto, 2018, s. 82) ifadesi, ne tür bir sorunsalın var olduğunu göstermektedir. “İyi eğitilmiş” olmanın her zaman aynı anlamı ve sonucu taşımadığını nasyonal sosyalist Almanya örneği, önemli

ölçüde göstermektedir. Bu yönüyle eğitimi, kişiyi daha iyiye ulaştırma ve kişiyi belirli amaçlara güdümlenme üzere, temelde ikiye ayırmak mümkündür.

Temelde “ak” ve “kara” olarak ayırmanın mümkün olduğu eğitimin (Miller, 1983, s. 17, 113) önerilmeyen ve zararlı görülen boyutu, bu çalışma kapsamında seçilmiş bir edebi yapıt örneğinde ele alınmaktadır. Çalışma, metin odaklı ilerleyerek bir sonuca ulaşma amacı gütmektedir. Nasyonal sosyalist Almanya örneğinde birey olamayan, birey olması engellenen ve yaşları on dört olan kimliksiz çocukların kara eğitime maruz bırakılarak dönüştürüldükleri profiller irdelenmektedir. Türk literatüründe ve genel olarak küresel Alman filolojisinde oldukça kısıtlı olarak ele alınan kuram, bu çalışmanın araştırma nesnesini oluşturan yapıt örneğinde ise ele alınmamıştır. Çalışma bu yönüyle, nasyonal sosyalist idare ve güdümünde eğitimin edebi bir yapıta ne şekilde yansıdığını gösterebilmeyi amaçlamaktadır.

Kara Eğitim

Eğitimin temelde iki farklı yönetime dayanması konusunda John Locke’un beyaz bir kâğıt veya balmumu parçası benzetmesi (Locke, 2004, s. 190) oldukça açıklayıcıdır. Buna göre, eğitim nesnesi olarak çocuk, yazı yazılmamış kâğıt, şekillendirilmeye hazır balmumudur. Teoride Albert Einstein olabileceği gibi, Adolf Hitler de olabilir. Kâğıda neyin nasıl yazıldığı, balmumuna nasıl ve ne şekil verildiği çocuğun geleceği konusunda belirleyicidir. Bu yüzden Katharina Rutschky (1977), eğitimin yanında “kara eğitim, kara pedagoji (Schwarze Pädagogik)” kavramını literatüre kazandırmıştır. Bu sayede, eğitimin her zaman geleneksel veya genelgeçer alımlamadaki anlamları taşımadığı, uygulama yöntem ve amacına göre “kara” olabileceği ve dolayısıyla da farklı sonuçlar doğurabileceği tartışmaları başlamıştır.

Rutschky’den sonra Alice Miller kavramın açılımı yapmış ve sırasıyla Christiane F., Adolf Hitler ve Jürgen Bartsch üzerinden (Miller, 1983, s. 133-276) kara eğitimi irdelemiştir. Farklı profilden bu figürlerin ilki olan Christiane F., uyuşturucu madde bağımlısıdır. İkincisi olan Adolf Hitler’in İkinci Dünya Savaşı ve öncesinde milyonlarca insanı etkileyen uygulamaları ortadadır. Üçüncü figür Jürgen Bartsch birden fazla çocuğun katilidir. Farklı psikotik, ek olarak derinlerde belki nevrotik kişiliklerin, ayrı ayrı kara eğitimle bağlantıları görülmektedir.

Gerek Rutschky’nin gerekse Miller’in kara eğitime dair somut bir tanımdan çok, örnekler üzerinden değinmiş olmaları (bk.: Rutschky, 1977; Miller, 1983) bu eğitimin ne denli kapsamlı olabileceğinin kanıtı olarak görülebilir. Diğer taraftan, Rutschky’nin metinler üzerinden (1977, s. 4-602), Miller’in kişiler üzerinden (1983, 133-276) kara eğitimi irdelemiş olmaları, tanıma dair kapsamlı bir fikir oluşturmaktadır. Buna göre kara eğitimin, esas itibarıyla iki boyuttan oluştuğunu söylemek mümkündür: İlk olarak, geleneksel veya genelgeçer alımlamanın aksine bir eğitim, kara eğitim olarak ele alınabilir. Buna örnek olarak Hitler’in SA (Sturmabteilung) ve SS (Schutzstaffel) birlikleri gösterilebilir. Oldukça büyük bir kısmı ciddi eğitimlere tabi tutulmuş bu birlikler, güdümlü ve sorgusuz bir şekilde öldürebilmektedirler. Bu da söz konusu eğitimi kara eğitime dönüştürebilmektedir. Kara eğitimin ikinci boyutunu ise antidemokratik eğitim yöntemleri oluşturmaktadır. Buna örnek olarak nasyonal sosyalist idare ve ardından da Doğu Almanya gösterilebilir. Bu idare altındaki eğitime bakıldığında esas itibarıyla ciddi bir bilimsel temellendirmeye sahip olduğu da görülebilir. (bk.: Krieck, 1935, 6-10, 11-13; Stellrecht, 1943, s. 7-227) Ancak her hâlükârda baskının çeşitli ve ileri boyutlarıyla yoğunlaşmış eğitim, eğitimin özündeki felsefeye uzak ve kara eğitimidir. Bu tezi nasyonal sosyalizme yönelik destekleyen önemli bir veri de “*topyekûn Savaş için topyekûn eğitim*” (Buddrus, 2003) söylemidir. Dolayısıyla

belirli bir yöne güdümlü bir şekilde başvurulmuş eğitimin yanı sıra baskı, korku, şiddet, işkence barındıran eğitim de kara eğitimidir. (Güven, 2018, s. 23)

Eğitime olduğu gibi kara eğitime de birçok amaç için başvurulabilir. Genellikle totaliter rejimlerde görülen bu eğitime, kuşakları kontrol altında tutmak, belirli bir amaca yönelik eğitmek için başvurulmaktadır. Bu sayede toplumun farklı katmanlarından ciddi sayıda insanın, güç otoritesinin karşısında veya aleyhinde bir davranışta bulunmaları beklenmez. (bk.: Stellrecht, 1943, s. 149-154) Dolayısıyla kara eğitim, başta totaliter güç otoriteleri başta olmak üzere; siyasi, dini ve askeri iktidarların, sahip oldukları gücü koruma yolunda dürtüsel olarak başvurdukları bir eğitim metodudur. Her ne kadar Rutschky'nin bu kapsamda incelediği metinlerin en eskisi 1667 yılına (1977, s. 58-59) tarihlenmiş ve Miller'in araştırma nesnelere çoğunlukla 20. yüzyıla (1983, 133-276) ait olsa da kara eğitime Sümer tabletlerinde (Güven, 2018, s. 62) dahi rastlamak mümkündür. Bu da yazılı kaynakların ulaşabildiği kadar geçmişte de kara eğitimin varlığını göstermekte ve kabaca altı bin yıllık bir tarihe işaret etmektedir.

Uzun bir tarihe dayanan kara eğitim, edebi yapıtlarda da yer bulmaktadır. Dönem yapıtları veya dönemi anlatan yapıtlarda eğitime dair öğelere yer verilebilmektedir. Robert Musil'in *Öğrenci Törless'in Bunalımları* (Die Verwirrungen des Zöglings Törleß), Heinrich Mann'ın *Profesör Unrat* (Professor Unrat) ve *Kul* (Der Untertan), Franz Werfel'in *Mezunlar Günü* (Der Abituriententag) romanları, döneme işaret eden öğeler içeren romanlar arasında gösterilebilir. Akademik çalışma veya irdeleme olarak ise Türk literatüründe kara eğitime dair oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. (bk.: Güven, 2018)

Kara eğitimin uzun tarihsel sürecine ve edebi yapıtlarda çeşitli ölçülerde yer bulmasına rağmen küresel literatürde dahi ancak Rutschky (1977) ile 20. yüzyılın son çeyreğinde ele alınmış olması dikkat çekicidir. Özellikle de edebiyat disiplini çerçevesinde bakıldığında, bazı durumlarda kara eğitim, yapıtın ana izleği de olabilmektedir. Özellikle totaliter idarelerin olduğu dönem yapıtları veya dönemi anlatan yapıtlarda bu öge ya da izlekler, kara eğitimin söz konusu olduğunu gösterebilmektedir. Bu yapıtlara bir örnek de Ödön von Horvath'ın 1937 yılında yayımlanan *Tanrısız Gençlik* romanıdır.

Tanrısız Gençlik

Almanca edebiyatın (deutschsprachige Literatur) önemli yapıtları arasında bulunan *Tanrısız Gençlik* (Jugend ohne Gott) romanı, nasyonal sosyalist idarenin Avusturya'yı ilhakından (Anschluss) kısa süre önce yayımlanmıştır. Henüz İkinci Dünya Savaşı resmi olarak başlamamış olmasına rağmen romanda, nasyonal sosyalist idarenin yönetim sistematiğine dair güçlü verilere yer verilmiştir.

Ödön von Horvath'ın 1933 yılının mart ayında Almanya'yı terk etmiş olması (Bartsch, 2000, s.10), romanda olduğu gibi, gerçek yaşamda da nelerin olabileceğine dair öngörüsünün kanıtıdır. Nitekim 10 Mayıs 1933 günü Münih'te Horvath'ın kitapları yakılır. (Bartsch, 2000, s. 12) Ardından, Hitler'in birlikleri Avusturya'ya girdikten bir gün sonra, 13 Mart 1938 günü Horvath Viyana'yı terk eder. (Bartsch, 2000, s. 14)

1933 yılında başlayan ve İkinci Dünya Savaşı'nın resmi olarak başlamasının ardından kızışacak olan durumu ve artacak olan nasyonal sosyalizm tehlikesini, Horvath yakından hissetmiş hatta yaşamıştır. *Tanrısız Gençlik* romanında da aynı şekilde buna, yani artacak olan şiddetin sinyallerine yer vermiştir. Birçok kişi veya yönetimin Hitler ve iktidarının ileriki aşamada

yapacaklarını Polonya'nın işgali ile dahi görememiş olması, Horvath'ta söz konusu değildir. Horvath, yaşanacakları görece uzun zaman önce öngörmüştür. Yasaklı olduğu dönemde Amsterdam'da bir yayınevinde (Exilverlag Allert de Lange) *Tanrısız Gençlik* romanını yayımlatan Horvath, yapıtında nasyonal sosyalist idarenin başvurduğu ve başvuracağı uygulamalara yer vermiştir. Yapıtta öne çıkan en önemli tematik öge, nasyonal sosyalist idarenin yapılanma sürecidir. Bu yapılanma sürecinde büyük yer tutan bir olgu da eğitimidir.

Nazilerin, eğitim kapsamında genç bireylere karşı başvurduğu uygulamalara dair yapıtta dikkate değer veriler yer almaktadır. Eğitim politikalarının yanı sıra günlük yaşamda yer bulan nasyonal sosyalist güç otoritelerinin uygulamalarından etkilenen genç bireyler, yapısal olarak bu doğrultuda şekillenirler. Güç otoritelerinin çok boyutlu sistematik uygulamaları, genç bireylerin arzu edilen yönde zihin yapısı ve karakter oluşturmasını sağlar. Fikirsiz ve bedensel açılardan nasyonal sosyalist ideolojinin amaçlarına uygun şekilde yetiştirilen kuşak, söylem ve icraatta söz konusu ideolojinin temsilcisi haline gelir.

Faşizm ve militarizmin yanında ilgili kuşak duygusuzluk, inançsızlık, acımasızlık gibi olgular ile yoğrulmuş ve yoğrulmaktadır. Bu kuşağa ait kişiler, esas itibarıyla bağımsız birer birey olabilmekten uzaktırlar. Kendilerine ait fikir, daha genele bakıldığında kişilik belirlemek güçtür. Tabii tutuldukları politikalar gereğince diğer ırkları, farklı kökenleri daha aşağı bir seviyede gören, birçok değeri reddeden saldırgan bir tutum içindedirler. Dolayısıyla yapıtın gençlerin eğitim ve gelişimi üzerine ciddi veriler sunduğunu söylemek mümkündür.

Romanın tematik malzemesi, bir öğretmen ve yirmi altı öğrencisi etrafında şekillenmektedir. Otuz dört yaşında, tarih ve coğrafya dersi veren, isimsiz bir öğretmen romanın anlatıcısıdır. On dört yaşlarında yirmi altı öğrenci profili üzerinden olay ilerlemektedir. "N" soyadlı bir öğrencinin yazmış olduğu metnin içeriği ile başlayan yaşantılar, babasının ve okul müdürünün olaya müdahil olması ile devam eder. Ancak öğretmen, bir panoptikon sistemiyle kendisini izlemeye devam eden totaliter idarenin farklı ve tahmin edilmesi güç boyutlarıyla karşılaşır.

İsimsiz öğretmenin Julius Caesar ve rahip gibi çeşitli figürlerle yürüttüğü diyaloglar felsefi sorgulamalar niteliğinde olabilmektedir. Bunların yanı sıra baskı, fiziksel saldırı, yasak ilişki, hırsızlık, intihar, cinayet gibi somut olaylar ise gençliğin sürüklendiği doğrultunun göstergeleri olarak göze çarpmaktadır. Bu yönüyle *Tanrısız Gençlik* romanı, nasyonal sosyalist idarenin başvurduklarının yanı sıra başvuracağı uygulamalara gerçekçi bir yaklaşımla yer vermektedir. 1937 yılında yayımlanan roman, 1939 yılı itibarıyla nasyonal sosyalist idarenin başta Almanlar olmak üzere, Avrupa'nın yanında dünyayı da sürükleyeceği somut felaketin sinyallerini taşımaktadır. Horvath'ın, ölümü nedeniyle tanık olamadığı tarihsel gelişmeler, bir kuşağın kara eğitim üzerinden ne denli manipüle edilebileceğini göstermiştir.

***Tanrısız Gençlik*'te Kara Eğitim**

Adolf Hitler'in 30 Ocak 1933 günü siyasi iktidarı üstlenmesinin ardından, görece çok öncesinden başlamış olan baskı atmosferi karşısında politikalarını hayata geçirme konusunda güçlük yaşamadığı açıktır. Birinci Dünya Savaşı ve Weimar Cumhuriyeti'nin bu ortama büyük katkı sağladığı söylenebilir. Birinci Dünya Savaşı'nın Almanlar üzerindeki ağır yaptırımları, bu konuyla bağlantılı olarak ekonomik ve sosyolojik yıkım bu ortamın şekillenmesine katkı sağlayan bazı öğelerdendir. II. Wilhelm'e ek olarak söz konusu dönemin baskıcı atmosferi, artarak devam eden ve sonuç olarak da 1933'te Hitler'i iktidara getiren nedenler arasında görülebilir.

Nasyonal sosyalizmin bir ideolojinin ötesine geçerek, sıradan günlük yaşamı derinden etkileyen bir boyuta ulaşması, sadece Joseph Goebbels'in veya diğer nasyonal sosyalist kişiliklerin bir başarısı olarak görülemez. Görece uzun zamandır var olan baskıcı ortam hatta totaliter idare, birtakım uygulamalara karşı oldukça uygun bir zemin hazırlamıştır. Almanlar, nasyonal sosyalist idarenin ortaya koyduğu ve halka karşı uyguladığı birçok olguya karşı söz konusu idare açısından arzu edilen tepkileri göstermiştir. Normal şartlarda olması gereken sorgulama sistematığı adeta devre dışı kalmıştır. Bu dönem hakkında söylenen “Eğitimin acımasız ideolojik karakteri” (Böhm, 2010, s. 118) nedeniyle, Ödön von Horvath'ın söz konusu atmosfer içinde kaleme aldığı ve bu atmosferi konu alan *Tanrısız Gençlik* romanı, ilgili boyutlara dair nitelikli veriler sunmaktadır.

Romanda geçen “*Şehrin her yerinde bayraklar ve afişler asılıydı.*” (von Horvath, 2021, s. 94) ve “*En büyük plebin doğum günü kutlanıyordu.*” (von Horvath, 2021, s. 94) ifadeleri, hâkim olan atmosfere dair işaretlerdendir. Romanın genelinde yer alan ironik “pleb” söylemi, bu noktada yüksek olasılıkla Adolf Hitler ve oluşturduğu sınıfa işaret etmektedir. Hitler temelde, işçi sınıfının bir temsilcisi olarak “en büyük pleb” olarak göze çarpmaktadır. Bunun bir getirisi olarak da “*Böylelikle aptallar ve yalancılar baş plebin doğum gününü yad ediyorlar.*” (von Horvath, 2021, s. 94) ifadelerine yer verilmektedir. Masum olmayan bu doğum günü kutlamasındaki asıl sorun ise şu sözlerde yatmaktadır:

Sokaklarda kayıp uçağı arayan kızlar, bütün zencilerin ölmesine izin veren oğlanlar ve afişlerde yazılı olan yalanlara inanan ebeveynler yürüyordu. Ve bunlara inanmayanlar da birlikte yürüyordu. Aptallar komutası altında karakersizler tümeni. Uygun adım marş. (von Horvath, 2021, s. 94)

Alıntıdan da anlaşıldığı üzere, hâkim olan atmosferde toplumun geneline yayılan bir sorunlar zinciri söz konusudur. İçten içe çürümüşlüğü kanıtı, sadece belirli bir kesimin değil, farklı katmanlarıyla birlikte bir bütün olarak bizzat toplumun, sorunlar zincirini örmüş olmasıdır. Cinsiyetlerinden bağımsız olarak öğrenciler, anne ve babalar, nasyonal sosyalist uygulamalara inanmayanlar ve güçlü karaktere ya da kendi benliğine sahip olmayan daha nice grup hep birlikte aynı doğrultuda ilerlemektedir. Burada esas olan, Horvath'ın da romanda “*As sen bayrağını, baş plebe biat et, pisliğin önünde yerlere sürün ve söyleyebildiğin yalanı söyle ...*” (2021, s. 94-95) şeklinde ifade ettiği üzere, kabul ve itaat etmektir.

Bir kuşağın, farklı profillerdeki üyelerinden bağımsız olarak, neredeyse bir bütün halinde tek bir yöne doğru ilerlemesi kara eğitimin ne denli başarıyla uygulandığının ciddi bir göstergesidir. Baskı, korku, şiddet, işkence gibi olguların hüküm sürdüğü iklimlerde dahi, uygulamalara karşı çıkan hatta başkaldıran kişi veya topluluklar saptamak mümkündür. Ancak kara eğitimin ciddi bir boyutta hâkim olduğu coğrafyalarda, kişi veya toplulukların bilinçsizce itaat etmeleri hatta destek vermeleri, başkaldırıcı ortadan kaldırmakta, en iyi olasılıkla etkili ölçüde azaltmaktadır. Bu yüzden romanda, üyeleri arasında ayırım gözetilmeksizin toplumun bir bütün olarak aynı doğrultuda yer alması tesadüf olarak görülmemelidir. Romanın anlatıcısı ve ana figürü olan öğretmenin dahi işini kaybetme çekincesi, etik olmayan bir eyleme başvurması ve bunu gizlemesi, karşı cinsiyete bakışı (von Horvath, 2021, s. 12, 55-57, 59); üstelik bunların bir kısmını kendisinin de kabul etmesi (von Horvath, 2021, s. 63, 66) göstermektedir ki, en az olasılık atfedilecek kişi dahi, güç otoritesinin arzu ettiğinden farklı bir noktada konumlanmamakta ya da konumlanmamaktadır. Üstelik, büyük çoğunluğu pleb olarak görülen söz konusu toplum hakkında okul müdürünün öğretmene verdiği örnek şöyledir:

Eski Roma'yı hatırlayın, İsa'nın doğumundan önce 287 senesini. Patriciler ve plebler arasındaki savaş henüz sonuçlanmamışken, plebler çoktan önemli devlet pozisyonlarını ele geçirmişlerdi bile. (von Horvath, 2021, s. 10)

Tarih ve coğrafya dersi veren öğretmene okul müdürünün bu dersi vermesi dikkat çekici bir öge olarak romanda yer almaktadır. Deneyimini ön plana koyan, emekli maaşını tam alabilmek için çalıştığını ifade eden, nepotik tutum içinde olduğu okur tarafından hissedilen (von Horvath, 2021, s. 9-10) okul müdürünün, tarih öğreten bir kişiye karşı bu konuda ders vermesi ironiktir. Daha da ironik olan ise okul müdürünün verdiği örneğin, bizzat kendisine atıf taşımasıdır.

Toplumun bir bütün olarak aynı doğrultuda yer almasına, öğretmenin yanı sıra diğer bir örnek de mahkeme başkanıdır. Totaliterlik ölçüsü aşırı olan coğrafyalarda dahi, temel güvence olan hukuk sisteminin romana göre sağlıklı işlemediği ortadadır. “N” soyadlı öğrencinin öldürülmesi üzerine görülen mahkemenin başkanı, N'nin babasına karşı çekingen davranmaktadır. Fırıncı olan baba, ideolojisi net ifadelerle öğretmene “*Bu, vatana karşı bir sabotajdır!*” (von Horvath, 2021, s. 8) diyen, siyasi otorite taraftarı bir figürdür. Öğretmene ilk andan itibaren önyargılı yaklaşımının nedeni ise, öğretmenin farklı ırktan insanlar hakkındaki düşüncesidir. Bu figürün mahkemede verdiği ifadeye karşı mahkeme başkanının tutumu şöyledir:

Fırıncının yüreği el vermedi, benim zencilerle ilgili görüşüme değinmeden edemedi. Benim bu şüpheli tutumuma karşı ağır suçlamalarda bulundu, başkan ona kınayarak baktı ama sözünü kesmeye cesaret edemedi. (von Horvath, 2021, s. 80)

Mahkeme başkanının dahi, genelgeçer değerler ölçütlerinde temelden yanlış olan bir görüşe karşı müdahaleden kaçınması, toplumun bir bütün olarak ne denli sapmış olduğunu veya ideolojinin toplumu ne denli ele geçirdiğini gösteren verilerdendir. Bu tutum içinde olan kişinin, temel güvence olan hukuk sisteminin bir temsilcisi olduğu unutulmamalıdır.

En kritik görevleri yürüten kişilerin bu tarz yaklaşımlar sergilemesi, sıradan propaganda etkisi veya totaliter idare korkusuyla açıklanamaz. Toplumun farklı profilden üyelerini eğiten ve yetiştiren bir öğretmenin yanı sıra, toplumun her katmanından insanın temel hak ve son çare olarak başvurduğu yargıcın da bu “karanlık” içinde yer alabilmesi, nasyonal sosyalist idarenin eğitim politikaları konusundaki “başarısına” kanıttır.

Toplumun farklı profilden üyelerinin durumu göz önüne alındığında, yaşları henüz on dört olan ve aktif eğitim süreçleri devam eden öğrencilerin konulara karşı olumsuz yaklaşımı daha ileri boyuttadır. Öğretmenin vermiş olduğu “*Neden Sömürgelerimiz olmalı?*” (von Horvath, 2021, s. 2) konulu kompozisyon (metin) ödevinden çıkan sonuç, öğrencilerin yaklaşımını açık bir şekilde göstermektedir. N'nin, metnine yazmış olduğu “*Bütün zenciler üçkâğıtçı, korkak ve tembeldir.*” (von Horvath, 2021, s. 3) cümlesi, çok büyük olasılıkla henüz farklı ırktan hiç kimseyi tanımamış bir çocuk için, temeli olmayan veya abartılı bir tespittir. Diğer taraftan, ilgili otorite tarafından bu konunun seçilmiş olması başlı başına birçok soruyu yanıtlamaktadır. Romanda geçen “*Milli eğitim müfredatında kompozisyonlar için öngörülen konu şu: ‘Neden sömürgelerimiz olmalı?’*” (von Horvath, 2021, s. 2) ifadeleri, ödevin öğretmenin kendi kararına dayanarak verilmediğinin, eğitim otoritesinin bu doğrultuda bir eğitim politikası izlediğinin göstergesidir. Buna paralel olarak öğrencinin kullandığı olumsuz ifadeler hakkında ise romanda şöyle denilmektedir:

Kırmızı mürekkeple sayfanın kenarına "Anlamsız bir genelleme!" diye tam da not düşecekken birden duraksıyorum. Dikkat, zenciler hakkındaki bu cümleyi geçenlerde bir

yerlerde duymamış mıydım? Peki ama nerede? Doğru ya, lokantadaki hoparlörlerden çınlamış ve neredeyse iştahımı kaçırmıştı. (von Horvath, 2021, s. 3)

N'nin ifadelerine öğretmenin katılmadığı açıktır. Ancak, öğretmenin de katılmadığı bu ifadeler, esas itibarıyla N'nin kendi ifadeleri de değildir. N, bunları radyodan duymuştur. Totaliter idare kontrol ve güdümünde radyodan yayılan bu tür görüşler, sadece eğitime dair değil, farklı boyutlarıyla bir bütün olarak ilgili idarenin yaklaşımını göstermektedir. Öğretmenin “*Defterdeki yazıyı öylece bırakıyorum, çünkü radyoda birinin söylediği bir şeyi, hiçbir öğretmen okul defterinde çizemez.*” (von Horvath, 2021, s. 3-4) sözleri, idarenin yaklaşımını ve aksi bir durumda ortaya çıkabilecek olan tehdidi anlatır niteliktedir.

Eğitim otoritesinin müfredata, propaganda otoritesinin radyoya karşı başvurduğu müdahaleler, eğitimi ve bu eğitimin uygulandığı bireyleri fikri olarak bu yöne çekmiştir. Diğer bir öğrencinin, metninde verdiği yanıt daha bilinçli görünse de yine kara eğitimin farklı bir boyutuna işaret etmektedir. Harf dışında soyadı tam olarak verilen tek öğrenci olan Bauer'in (adı muhtemelen Franz) verdiği yanıt şöyledir:

Sömürgelere ihtiyacımız var ... çünkü çok fazla hammaddeye gereksinim duyuyoruz, çünkü hammaddesi olmadan, son derece gelişmiş endüstrimizi tam kapasite çalıştıramayız, bunun yerli işçilerin yeniden işsiz kalması gibi feci bir sonucu olur. (von Horvath, 2021, s. 3)

Bauer'in verdiği “bilinçli” yanıtın dahi ne denli nasyonal sosyalist politika, dolayısıyla da “beyin yıkama” barındırdığı ortadadır. Bauer'in “gelişmiş endüstrimiz”, “yerli işçiler”, “feci bir sonuç” gibi söylemlerinin yanı sıra hammaddeye olan vurgusu, büyük olasılıkla Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP) sözcüsünün başvuracağı ifadelerdir.

Öğretmen metinleri değerlendirdikten bir gün sonra, N'nin babası okula gelir ve öğretmenlere görüşür. Babanın öğretmene “*çok mühim bir mesele için burada bulunuyorum, hatta vahim sonuçlar doğurabilecek bir mesele. Oğlum Otto, dün öğleden sonra büyük bir öfkeyle bana gelip, sizin, Öğretmen Bey, düpedüz çirkin bir yorumda bulunduğunuzu söyledi*” (von Horvath, 2021, s. 7) yönündeki sözleri, ardından da “*Dükkü coğrafya dersinde. Öğrenciler sömürgecilik sorunuyla ilgili bir kompozisyon yazmışlar ve siz de Otto'ma şöyle demişsiniz: Zenciler de insandır. Ne demek istediğimi biliyorsunuzdur herhalde?*” (von Horvath, 2021, s. 8) şeklindeki çıkışması, N'nin yanı sıra babanın da yoğrulmuş olduğu ideolojiyi göstermektedir. Dolayısıyla N, sadece eğitim ve propaganda otoriteleri tarafından değil, aynı zamanda baba yönünden de farklı bir eğitime maruz bırakılmıştır. Baba, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde nasyonal sosyalist ideoloji etkisi altındadır. Fakat çocuk N, tam anlamıyla ve farklı yönlerden kara eğitim ile baş başadır.

Kara eğitimin psikolojik boyutu olarak değerlendirebilecek bu yaşantılar, ilgili kişilerin salt inanmışlığından ibaret değildir. Tam tersine ilgili kişilerin karşı tarafı inançtan öte bir sapkınlıkla saldırmasını da beraberinde getirmektedir. N'nin babasının aşağıdaki söylemleri ve ortaya çıkan ironik sonuç, bunu göstermektedir:

Zenciler hakkında böyle bir ifadenin ne demek olduğunun farkında değilsiniz herhalde?! Bu, vatana karşı bir sabotajdır! Ah, beni aptal yerine koyamazsınız! Hangi gizli yollarla ve alçak sahtekârlıklarla insan sevgisi saçmalıklarım masum çocuk ruhlarına işlemeye çalıştığınızı gayet iyi biliyorum! (von Horvath, 2021, s. 8)

N'nin fırıncı ustası olan babasının, bu tespitlerde bulunabilmesi ve bu tespitleri bir öğretmene bu tonda söyleyebilmesi, hâkim olan ideoloji ortamının boyutuna dair farklı bir kanıttır. Üstelik öğretmenin “*Kusura bakmayın ama ... bütün insanların eşit olduğu Kitabı Mukaddes'te zaten yazılı!*” (von Horvath, 2021, s. 8) tezine karşı metaforik çözümlene üretebilecek bir fırıncı ustası söz konusudur. Son olarak fırıncı ustası, “*Tanrı'yı arkanıza alarak meseleden sıvışamayacaksınız, bunun için elimden geleni yapacağım!*” (von Horvath, 2021, s. 8) şeklinde öğretmeni tehdit edebilecek siyasi nüfuza sahip bir nasyonal sosyalisttir.

Fırıncı ustasıyla yaşananlardan iki gün sonra öğretmen, okul müdürü tarafından çağırılır. Okul müdürü “*5679 u/33 sayılı gizli genelgeyi unutuyorsunuz!*” (von Horvath, 2021, s. 9) sözleriyle, öğretmene henüz çocuk olan öğrencilerin eğitim doğrultu ve yöntemine dair hatırlatma yapar. Bu genelgeye göre, çocuklar savaşa hazır hale getirilmektedir. Bu yapılırken, eğitime dair müdahaleler elbette kaçınılmazdır. Roman ya da kurmaca dışında bakıldığında, gerçek katmanda da uygulama farklı bir doğrultuda değildir. (bk.: Stellrecht, 1943, s. 82-190) Romanın İkinci Dünya Savaşı'nın kısa süre öncesini anlattığı varsayıldığında, savaşa dair eğitim veya savaşa hazırlama eğitimi siyasi otorite açısından önemli bir konudur. Okul müdürü, öğretmene açık ifadelerle başvurarak konuyu özetler:

Gençleri, gelecekteki askeri yeteneklerini herhangi bir şekilde etkileyebilecek unsurlardan uzak tutmalıyız ... Bu şu demek oluyor: Onları ahlaki olarak savaşa hazırlayarak eğitmeliyiz. Nokta! (von Horvath, 2021, s. 9)

Okul müdürünün gizli genelge üzerinden uygulanan kara eğitimi açık ifadelerle anlatması, roman kapsamında oldukça dikkate değer bir veridir. Eğitim ve okul gibi değer ve olguların ideolojik amaçlar uğrunda aygıtsallaştırıldığı görülmektedir. Okul müdürünün başvurduğu retorik de bu doğrultuda bir profile veya en azından siyasi otoritenin aleyhinde hareket etmeyecek yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Fakat okul müdürünün ileriki aşamada başvurduğu ifadelerle bakıldığında (bk.: von Horvath, 2021, s. 9-10), sade bir pragmatist ya da oportünist olduğu da ortaya atılabilir. Okul müdürü, çalıştığı dönemin güç otoritesi ve onun ideolojisi ile herhangi bir sorun yaşamak istemeyen bir profil de sunmaktadır. Zira romanda “*Devlet, doğal gerekliliktir, yani Tanrı iradesidir, ona itaat de vicdani bir görevdir.*” (von Horvath, 2021, s. 36) ve “*Devlet düzeni değil, devletin kendisi doğal gerekliliktir, yani Tanrı iradesidir.*” (von Horvath, 2021, s. 37) gibi ifadeler, ironik bir şekilde otoriteyle sorun yaşanabileceğinin sinyallerini aktarmaktadır. Nasyonal sosyalist olmayan herhangi bir kurumu tespit etmenin güç olduğu, devletin varlığının sorgulanabileceği, varsa dahi devletin çoktan fazlasıyla parti devleti olduğu bir ortamda okul müdürünün bu yaklaşımı benimsemiş olması olasıdır. Fakat öğretmen ve mahkeme başkanı gibi okul müdürünün de bu çekinceli yaklaşımı haklı bulunabilecek bir profil değildir.

Nasyonal sosyalist ideoloji ve idarenin, korkutarak mı, yoksa inandırarak mı kişileri kontrol altında tuttuğuna dair çeşitli tezler üretilebilir. Fakat tartışmasız olan gerçek, dönemin son teknolojisi radyoyu etkin bir propaganda ve eğitim aracı olarak kullanmış olduklarıdır. Radyo aracılığıyla topluma saldıkları bir başka mesaj, aşağıdaki alıntıda görülebilir:

‘Hak, kendi soyuna iyi gelendir,’ diyor radyo. Bize iyi gelmeyen, haksızlıktır. Öyleyse her şeye izin var; cinayet, soygun, kundaklama, yalancı şahitlik... evet bunlara sadece müsaade edilmemiştir, kendi soyunun çıkarları için yapıyorsa eğer ortada yanlış hareket bile yoktur! (von Horvath, 2021, s. 13)

Nasyonal sosyalist idarenin, bu doğrultuda verdiği mesajlar toplumu bir bütün olarak, fakat özellikle genç bireyleri inançsızlığa sürüklemiştir. Sistematik bir eğitim ve propaganda sonucunda, romanın adının da işaret ettiği üzere her anlamda inançsız bir kuşak oluşmuştur. Bu “tanrısız gençlik”, temeli olmayan nasyonal (milli) amaçlara inanmışlık ve adanmışlık dışında herhangi bir değere yönelik inanç sunmaz. “*Korkunç bir çete!*” (von Horvath, 2021, s. 13) olarak tanımlanan bu kuşak hakkında öğretmenin düşünceleri birçok konuyu aydınlatmaktadır:

Şu oğlanların benim için kutsal olan her şeyi reddetmeleri aslında o kadar da kötü değildi. Daha kötü olan ise nasıl reddettikleri, şöyle ki: Tanımadan. Ama en kötüsü de hiç tanımak istemeyişleri!

Düşüncenin her türlüünden nefret ediyorlar.

İnsanlar umurlarında değil! Makine olmak istiyorlar; vidalar, çarklar, pistonlar, kemerler... ama makineden de çok cephane olmak isterlerdi: Bombalar, şarapneller, el bombaları. Herhangi bir savaş alanında geberip gitmeyi ne çok isterlerdi! Bir savaş anının üstündeki isimleri onların tek ergenlik hayali. (von Horvath, 2021, s. 13)

Gençlerin, içinde bulunduğu bu durum öğretmenin için üzücü olsa da totaliter bir güç otoritesi söz konusudur. Ek olarak öğretmenin gizli oportünist yapısı, güçlü adımlar atmasını engellemektedir. Buna rağmen öğretmenin içten içe ortaya koyduğu tespitler gençliğin, maruz bırakıldığı çoğunluğu psikolojik ve görece uzun vadeli uygulamalar sonucunda ulaştığı boyutu anlatmaktadır.

Öğretmenin tespitlerine paralel olarak eğitim otoritesi, öğrencilerin askeri eğitime tabi tutulmalarına yönelik talimat verir. Başka bir perspektife göre, öğretmenin tespitlerinin bir dayanağı da bu talimat olabilir. Söz konusu talimata göre öğrenciler askeri kampa alınır. Bu uygulama romanda şöyle aktarılmaktadır:

Milli eğitim üç yıl önce bir talimatname çıkardı, bununla geleneksel paskalya tatilini bir biçimde ortadan kaldırıyordu. Bütün ortaöğretimdekilerin paskalya bayramının ardından çadır kamplarına yerleşme talimatı geldi. ‘Çadır kampı’ altında askeri ön eğitim anlaşılıyordu. Öğrenciler sınıfça, on gün boyunca sınıf öğretmeninin gözetimi altında, sözde açık havada askerler gibi kamp yapacaklardı. Emekli çavuşlar tarafından eğitilen çocuklar talim, uygun adım yürümek ve on dört yaşından itibaren de silahla ateş etmek zorundaydılar. (von Horvath, 2021, s. 23)

Askeri eğitim için özellikle paskalya bayramının seçilmiş olması dikkat çekicidir. Dinsel inancın yerini duygu kaldırmayan uygulamaların alması, romana özellikle yerleştirilmiş olabilecek bir öğedir. On dört yaşında çocukların silah kullanmaya başlamaları ise ayrıca dikkate değerdir. Bu eğitimin sadece erkek çocukları kapsadığı düşünülebilir. Fakat gerçek durum, bu beklentinin aksi yönündedir. Kız öğrenciler de aynı şekilde kampa alınırlar. Bu öğrencilerin görevi ise romanda şu sözlerle anlatılmaktadır:

Hayır, ‘kayıp-uçağı-arama’ genç hanımlar için sadece yeni bir savunma oyunu. Büyük, beyaz bir karton kutu çalılıklarda gizlenir, sonra kızlar avcı hattında bitki örtüsünün dibine üşüşüp saklanan kutuyu ararlar. ‘Savaş ihtimali için düşünülmüş,’ diye açıklıyor, ‘bir uçak düşerse hemen devreye girebilmemiz için. Tabii ki iç bölgede, çünkü ne yazık ki kadınlar cepheye gidemiyor.’ Ne yazık ki! (von Horvath, 2021, s. 28)

Kız öğrencilerin de kendilerine uygun bir doğrultuda eğitilmeleri, toplumun tüm bireylerinin herhangi bir ayrım yapılmaksızın ve bir muafiyete tabi tutulmaksızın askeri eğitime alınmaları salt ihtiyacın ötesinde bir amaç güdüldüğünü göstermektedir. Katı patriyarkal idarenin, erkeklerin yanı sıra kadınları da bedenlen güçlü görmek, bu yönde yetiştirilmelerini sağlamak gibi yönelimleri söz konusu olabilir. “Topyekûn Savaş (Totaler Krieg)” (von Horvath, 2021, s. 23; bk.: Buddrus, 2003) başlığı da bu tezi destekleyen bir veridir. Üstelik kızların “*Ne yazık ki!*” (von Horvath, 2021, s. 28) cepheye gidemiyor olmaları, ise ironinin açık ve net göstergesidir. Bu şekilde yetiştirilen bir kuşak için normal şartlarda beklenen sonucu, romanda sorulan sorular ortaya koymaktadır: “*Bu nasıl bir nesil? Sert ve güçlü mü, yoksa sadece kaba kuvvetten mi ibaret?*” (von Horvath, 2021, s. 6) İlgili kuşağın şiddete olan eğilimi, roman kapsamında birden fazla örnekte yansıtılmaktadır.

Öğretmen okula gittiği günlerden birinde E, G, H, R ve T'nin bir öğrenciye şiddet uyguladıklarını görür. Beş akranı tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan F, esas itibarıyla bu sonuçla karşılaşacağı hiçbir şey yapmamıştır. Aksine, fiziksel şiddeti uygulayan beş öğrenci, F'ye karşı suçlu konumdadırlar. Diğer bir ifadeyle, fiziksel şiddet uygulanması şayet şart ise, F'nin E, G, H, R ve T'ye uygulaması gerekir. Öğretmen, olayın gelişimini şöyle aktarmaktadır: “*Beşi, elindeki yağlı ekmeği çalmış, hem de yemek için değil, sırf onu ekmeğinden mahrum etmek için. Ekmeği pencereden avluya fırlatmışlar.*” (von Horvath, 2021, s. 5) Alıntılanan ifadeler göstermektedir ki, beş öğrencinin fiziksel şiddet uygulamak için haklı veya haksız hiçbir nedeni bulunmamaktadır. Üstelik F'nin ekmeğini elde etmek veya bu ekmeğe ihtiyaç duydukları için de şiddet uygulamamışlardır. Salt kötülük, zarar verme amacıyla akranları F'ye saldıran E, G, H, R ve T özelinde roman anlatıcısı öğretmen şu sözlere başvurur:

‘Peki bunu neden yaptınız?’ Kendileri de bilmiyor. Önümde durmuş mahcup bir halde sırtıyorlar. Evet, insan gerçekten kötü olmalı, bu Kitabı Mukaddes'te de yazıyor zaten. Yağmur dinip tufanın suları geri çekilince Tanrı konuştu: ‘İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insanın yüreğindeki eğilimler çocukluğundan itibaren kötüdür. (von Horvath, 2021, s. 5)

Öğretmen kutsal metinlere atıfta bulunarak insanın içinde var olan, kimi zaman karanlık bir noktada saklı duran ancak her an ortaya çıkabilecek ilkel tarafından bahseder. “Çocukluğundan itibaren kötü” olduğu söylenen insanın varoluşunu, varlığını sorunsallaştırır. Gerçekten de bu çocuklar özlerinde saklı bir kötülük olduğu için mi, yoksa sonradan maruz kaldıkları uygulamalar sonucu mu böyle davranırlar? Okur farkında olmadan anlatıcı öğretmene hak verse de bir aşamadan sonra bu soruyu yanıtlamaya çalışır. “*Şu çocuk milleti amma da gaddar!*” (von Horvath, 2021, s. 31) gibi ironik ifadeler ise okurun eksiksiz bir sonuca varmasını engeller.

“*İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim.*” (von Horvath, 2021, s. 5) ifadesiyle insanın nedensiz salt kötücül tarafının yanı sıra herhangi bir nedene dayanan şiddet de romanda yer alan öğelerdendir. N ve Z'nin fiziksel kavgası buna örnek olarak gösterilebilir. Romanda bu olaya dair geçen somut ifade “*Z ve N boğuşuyorlar, onları ayırmak neredeyse imkânsız. N kırmızı, ağzından kan geliyor.*” (von Horvath, 2021, s. 56) şeklindedir. Çavuşun aktardığına göre sebep şudur: “*N, Z'nin kutusunu kırıp açmış!*” (von Horvath, 2021, s. 56) Dolayısıyla bu örnekteki fiziksel şiddet, bir nedene dayandırılmaktadır.

Romanda yer alan fiziksel şiddet öğeleri, kara eğitimin ilk ortaya çıkan somut sonuçları arasındadır. N'nin daha önce bahsi geçen eğitim, propaganda ve baba gibi etkenlerinin yanında Z'nin fiziksel şiddete olan meyli ilk bakışta herhangi bir somut nedene dayanmamaktadır. Babası

“üniversite profesörü” (von Horvath, 2021, s. 69) olan Z için şiddete dair herhangi bir neden saptamak güçtür. Ancak, mahrem bilgi olarak günlüğüne yazdığı “Çünkü ben çok ölü gördüm, onlar çok farklı görünüyor. Yedi yaşımdayken bir ölü polis ve dört ölü işçi gördüm, çünkü grev vardı.” (von Horvath, 2021, s. 52) ifadeleri, şiddete dair örtük bir veri olarak ele alınabilir. Yapılan bir grev sırasında polis ve işçilerin ölebiliyor olması ve bu ölümlerin bir çocuk tarafından görülebilmesi, ölmenin ve öldürmenin sıradanlaşması anlamını taşır. Bu şekilde bir travmalar zincirinin yanı sıra askeri kampa alınması, gizli genelgeyle birtakım uygulamalara maruz bırakılması, Z’nin fiziksel şiddetinin sebepleri olarak sıralanabilir.

Gerek psikolojik gerekse fiziksel müdahaleler üzerinden eğitimin farklı bir doğrultuda şekillenmesinin yanında, çocukların her birinin farklı yaşantılara maruz kalması, bir kuşağın ciddi ölçüde kara eğitimle baş başa kaldığını göstermektedir. Bu yönüyle nasyonal sosyalist Almanya’nın en az bir kuşağı, büyük ölçüde zarar görmüş ve yüzyılların birikimi olan Alman bilim ve eğitimi 20. yüzyılın ortasından itibaren, önceki dönemlerin aksine somut bir başarı ortaya koyamamıştır ya da geçmişe göre sınırlı bir başarı üretebilmiştir. Romanda geçen “Bu bir veba. Dosta düşmana, hepimize bulaşmış. Ruhlarımız siyah yumrularla dolu, yakında ölecekler. Sonra yaşamaya devam edeceğiz ama yine de ölü olacağız.” (von Horvath, 2021, s. 14) şeklindeki açık ifadeler, ortaya çıkan sonucu net bir şekilde aktarmaktadır.

Sonuç

Eğitimin insanlık açısından önemi ortadadır. Tarihsel süreci boyunca insanlık, bu konuya ayrı bir önem vermiş olsa da ortaya çıkan çeşitli siyasi, dini ve askeri otoriteler, eğitimi farklı bir olgu olarak ele almışlardır. Güç otoritesinin arzu ettiği yönde kuşaklar yetiştirmek üzere eğitim, felsefesinden uzaklaştırılmış ve farklı bir konuma yerleştirilmiştir.

Dünyanın farklı zaman ve coğrafyalarında eğitime karşı yapılan müdahaleler, uzun vadede bizzat söz konusu ulus ya da topluluğa zarar vermiştir. Kısa vadede güç otoritesine yarar sağladığı izlenimi oluşmuş, ancak uzun vadede güç otoritesinin de içinden çıktığı topluluğu eğitim ve bununla bağlantılı alanlarda adeta imha etmiştir. Nasyonal sosyalist Almanya, bunun önemli örneklerinden biridir.

1933 ile 1945 arasında nasyonal sosyalist Alman idaresi, eğitime çok boyutlu müdahalelerde bulunmuş ve arzu ettiği doğrultuda bir kuşak yetiştirmeyi amaçlamıştır. Kısmi ölçüde başarıya ulaşan bu amaç, edebiyatta da yerini almıştır. Almanca edebiyatın (deutschsprachige Literatur) önemli isimlerinden Ödön von Horvath, bu amaç ve bu amacın uygulanmasına *Tanrısız Gençlik* (Jugend ohne Gott) romanında yer vermiştir.

Romanın kara eğitim açısından analizinde varılan sonuca göre, adı açık bir şekilde verilmeyen ancak dönem ve veriler üzerinden işaret edilen nasyonal sosyalist idare, eğitime somut müdahalelerde bulunmuştur. Gönderilen gizli genelge ve talimatlar üzerinden eğitim otoritesi, eğitim felsefesine aykırı bir şekilde eğitimi şekillendirmeye çalışmıştır. Propaganda aygıtı üzerinden toplumu, bir bütün olarak etki altına alan idare, eğitimi şekillendirme eylemini bununla desteklemiş ve büyük ölçüde başarıya ulaşmıştır.

Henüz çocuk olan öğrencilerin fikri ve fiziki olarak kara eğitimi somut bir şekilde yansıtılmaları romanda dikkat çeken öğeler olarak yer almaktadırlar. Öte yandan çocukların, kimliksiz bir şekilde romanda yer almaları ve birer harf ya da rakamdan ibaret olmaları, bağımsız birey olamamanın yanı sıra fikir ortaya koyamamanın da göstergesi olarak romanda göze

çarpmaktadır. Kimi çocukların aileye dayanan nedenlerle, kimilerinin ise güç otoritesinin müdahaleleriyle inançlarını kaybederek hissizleşmeleri, saldırganlaşmaları ve sonuç olarak insani değerlerden uzaklaşmaları yapıtta somut yer bulmaktadır. Bu sayede gençlik başta olmak üzere, toplumun farklı kesimleri, savaşın eşiğinde ve totaliter idarenin yönetiminde çeşitli suçlara bulaşmaktan geri duramaz.

Sonuç olarak, Horvath'ın *Tanrısız Gençlik* romanı, bir kuşağın eğitimine dair başarısız uygulamalara dair veriler aktarmakta, hatta bu konuyu bir izlek olarak yapıttın merkezine oturtmaktadır. II. Wilhelm dönemi, Birinci Dünya Savaşı, Weimar Cumhuriyeti gibi süreçlerin ardından İkinci Dünya Savaşı'na hazırlanılan bir dönemin eğitim atmosferini Horvath, yapıttında nitelikli bir şekilde aktarmaktadır.

Extended Abstract

One of the most remarkable practices between societies that have reached a certain level of civilization and societies that are located further behind is education. The difference between a correct and compatible with educational philosophy or a wrong and philosophically distant education is often decisive in terms of the difference between communities. Apart from education, a very small number and quality of facts constitute a chain of reasons for the current situation and future of society. In this respect, education or pedagogy is the determining factor of society in many dimensions.

It is possible to find theses that education is not always education and that it can be “black (schwarz)” or “poisonous” in English through certain interventions. The works of Katharina Rutschky and Alice Miller point to this phenomenon. Carrying out education with non-recommended methods under the guidance of a certain ideology causes it to evolve into another education, namely black education. This education, which is especially encountered in dictatorial and totalitarian regimes, is also the case in Germany, where the national socialist administration prevails.

The national socialist ideology, which held power in many dimensions under the leadership of Adolf Hitler between 1933 and 1945, did not refrain from interventions in education. The national socialist administration has shown how a highly educated nation can be directed in a completely different direction. The period before the start of the Second World War (1933-1939) was an indicator of the short and medium-term consequences that would emerge in the future. This atmosphere regarding education has also found a place in literary works.

Ödön von Horvath's novel *Youth Without God* is a work that successfully reflects the educational atmosphere of the 1930s. The main problem presented by the novel is that a generation raised in a self-directed manner develops different orientations, both psychologically and physically. In this respect, the novel clearly shows the methods used by the national socialist power authority. Instrumentalization of education, especially training soldiers rather than students through secret circulars sent, gives negative results. Concrete events such as oppression, physical attack, forbidden relationships, theft, suicide, and murder turn into ordinary events faced by people with an average age of fourteen. When these people, who cannot be individuals and do not have the ability and right to be individuals, are seen as a generation, it shows how successfully the national socialist power authority transformed education into black education.

Essentially dealing with the atmosphere before the Second World War, the novel successfully reflects the signs of a process that would escalate after 1939 and lead many communities to intellectual and physical destruction. Although Horvath did not witness what would happen due to his death, much more than the events mentioned in the novel took place.

This study examines Horvath's novel *Youth Without God*, published during the Nazi rule, when it was banned, from the perspective of black education. It questions to what extent and on what data Horvath, as a figure who was personally affected by the Nazi government, included black education in his work. Being able to reveal the way education was shaped through a literary work before the Second World War and in an atmosphere where the national socialist power authority made strong preparations for the doctrines it had produced in the past will achieve the purpose of the study.

Kaynakça

- Bartsch, K. (2000). *Ödön von Horvath*. Metzler.
- Böhm, W. (2010). *Geschichte der Pädagogik*. Verlag C.H. Beck.
- Buddrus, M. (2003). *Totale Erziehung für den totalen Krieg*. K. G. Saur Verlag.
- Gatto, J. T. (2018). *Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı*. (Mehmet Ali Özkan, çev.). EDAM.
- Güven, E. B. (2018). *Kara Eğitim - Kara Pedagoji*. Cinius Yayınları.
- Kant, I. (2005). *Pedagoji Üzerine*. (M. Rahmi, çev.). Yeni Zamanlar Yayınları.
- Kriek, E. (1935). *Grundlagen, Aufbau und Wirtschaftsordnung des nationalsozialistischen Staates*. Industrieverlag Spaeth & Linde.
- Locke, J. (2004). *Eğitim Üzerine*. (Aylin Uğur, çev.). Yeryüzü Yayınevi.
- Miller, A. (1983). *Am Anfang war Erziehung*. Suhrkamp Verlag.
- Oxford Latin Dictionary*. (1968). Clarendon Press.
- Parlatır, İ. vd. (1998). *Türkçe Sözlük 1*. Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Rutschky, K. (1977). *Schwarze Pädagogik*. Verlag Ullstein.
- Stellrecht, H. (1943). *Neue Erziehung*. Wilhelm Limpert-Verlag.
- von Horvath, Ö. (2021). *Tanrısız Gençlik*. (Gülperi Zeytinoğlu, çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0